

Rudolf Klement

Principer och taktik i krig

Inledning

Följande artikel är skriven av Rudolf Klement, som var en av Leo Trotskijs sekreterare, och som när artikeln skrevs 1937 var medlem av Internationella sekretariatet för Rörelsen för Fjärde Internationalen. Klement var född i Tyskland 1908 och studerade filosofi och blev en framgångsrik lingvist (han talade sex språk).

Klement anslöt sig till Trotskij i dennes exil på ön Prinkipo i Turkiet i maj 1933, följde med till Frankrike och åtföljde Trotskij ända tills denne deporterades till Norge 1935. Klement anförtroddes posten som administrativ sekreterare i internationella sekretariatet.

Artikeln ”Proletariatets uppgifter i krig” skrevs i december 1937 under pseudonymen W[alter] S[teen]. Den trycktes för första gången på engelska i maj 1938 och då med rubriken ”Principer och taktik i krig” i den amerikanska sektionens tidskrift *The New International*.

Han baserar sig helt och hållet på ett dokument från 1934, *Kriget och Fjärde internationalen*¹, som skrevs av Trotskij och som antogs av den internationella trotskistiska rörelsen.

Mot slutet av 1937 inledde Klement, Walter Held (Heinz Epe) – också IS-medlem och andra tyska trotskister i landsflykt utgivningen av *Der einzige Weg* (Den enda vägen). Det första numret innehöll bland annat en kort recension av *The Case of Leon Trotsky*², en bok som innehåller transkriptionerna av vittnesmålen inför den så kallade Deweykommissionen, som bildades för att uttala sig om anklagelserna mot Trotskij vid Moskvarättegångarna.

Recensionen lyfte speciellt fram ett meningsutbyte mellan Trotskij och Albert Goldman, hans advokat, i vilket Trotskij behandlade frågan om hur franska arbetare borde reagera om den franska imperialismen skulle ingå en allians med Sovjetunionen. Klement hävdade att detta korta citat hade gett upphov till ”felaktiga tolkningar” och att det var nödvändigt att klargöra saken.

Artikeln hotade faktiskt att utlösa ett gräl som varit under uppsegling en tid inom den belgiska sektionen, Parti Socialiste Révolutionnaire. Dispytens kärna bestod av en grundläggande politisk meningsskiljaktighet mellan Trotskij och PSR:s ledare, Georges Vereeken.

Så snart Vereeken sett recensionen beskyllde han Trotskij för att ”gå tillbaka till stalinismens politik”. Han fortsatte:

Det utdrag som IS finner så intressant kommer att avvärja våra kamrater ideologiskt... Jag anser att denna uppfattning är helt felaktig, farlig och att den säkert kommer att leda vår rörelse till att sluta i en helig allians med de borgerligt demokratiska länderna.

Utan Trotskijs vetskap inledde Klement en politisk motattack mot Vereeken och ledningen i PSR. Den 18 december skrev han ett skarpt brev till PSR:s exekutivkommitté. I en speciellt talande passage skrev han:

Kamrat Vereeken saknar den mest elementära uppfattningen om vad revolutionär defaitism är. Detta står klart både av att han identifierar revolutionär defaitism med sabotage av hela krigs-

¹ På marxistarkivet: [Kriget och Fjärde Internationalen](#) – Red anm

² *The Case of Leon Trotsky. Reports of Hearings on Charges Made Against Him in the Moscow Trials.* By the Preliminary Commission of Inquiry 1937 (Dewey Commission). Finns i svensk översättning: [Fallet Leo Trotskij](#) – Red anm

maskineriet och av det faktum att han betraktar politisk opposition mot regeringen som inget annat än integration i den heliga alliansen. Detta är högst uppseendeväckande eftersom vi hittills, när vi förklarar revolutionär defaitism, alltid har betonat att den inte består i att spränga broar eller individuella terrorhandlingar mot militärledningen, utan istället består i att fortsätta klasskampen under kriget och förbereda massorna för revolutionen, vilket innebär oförsonlig *politisk opposition* gentemot den borgerliga regimen.

Hans brev slutar med följande:

Att inte utesluta något som kan vara en fördel för militära aktiviteter från de stater som det internationella proletariatet har plikten att försvara innebär här att använda varje medel (revolutionär agitation och militärt sabotage) för att försvaga den egna imperialismens aktiviteter. Detta innebär inte alls att vi i sådana fall ska bli anhängare av individuell terrorism, eftersom vi för det första inte bör ha några avsikter att låta detta ersätta revolutionär handling för att störta regimen och därför att sådant sabotage och en sådan terror kan och ska anta masskaraktär, kan och måste göra det – för här ligger dess möjlighet att vara effektiv – med proletariats sympati och stöd inom och utom armén.

Det kommer givetvis att bli svårt att i *krigets verklighet* praktisera både revolutionär defaitism i det egna landet och defensism gentemot Sovjetunionen etc., och att kombinera de två. Men den slutsats som måste dras är inte att vi ska blunda för sådana nödvändigheter och inskränka oss till att schematiskt upprepa: revolutionär defensism överallt! På det sättet skulle vi i det avgörande ögonblicket stå utan verklig vägledning. Istället måste vi nu tänka på att beväpna medlemmarna för varje eventualitet. Detta är också det enda sättet att förhindra att frestelsen att ansluta sig till den heliga alliansen griper revolutionära militanter i svåra situationer.

Tre dagar efter detta brev avslutades den ursprungliga versionen av ”Proletariatets uppgifter i krig”. Inom några månader hade artikeln publicerats på engelska, franska och tyska och kom att utgöra ett nytt vapen i den revolutionära programarsenalen vad gäller krig.

I juli 1938 mördades Klement av den stalinistiska hemliga polisen, GPU. Hans huvudlösa kropp hittades flytande i floden Seine, vid Meulan, utanför Paris.

Recensionen av boken *The Case of Leon Trotsky* i första numret av tidskriften *Der einzige Weg* citerar följande intressanta uttalande av kamrat Trotskij om skillnaden i proletariats uppgifter under ett krig mellan Frankrike och Sovjetunionen och Tyskland och Japan (här återgivet något mer utförligt):

Stolberg: Ryssland och Frankrike har redan en militär allians. Anta att ett internationellt krig bryter ut. Jag är den här gången inte intresserad av vad du säger om den ryska arbetarklassen. Det känner jag till. Vad skulle du säga till den franska arbetarklassen vad gäller försvaret av Sovjetunionen? Skulle du säga ’Byt ut den borgerliga franska regeringen’?

Trotskij: Denna fråga är mer eller mindre besvarad i vårt dokument ’Fjärde Internationalen och kriget’ på det här sättet: i Frankrike skulle jag förbli i opposition till regeringen och skulle systematiskt utveckla denna opposition. I Tyskland skulle jag göra allt jag kunde för att sabotera krigsmaskineriet. Det är två olika saker. I Tyskland och Japan skulle jag tillämpa militära metoder i den utsträckning jag kan kämpa, opponera mig mot och skada maskineriet, Japans militära maskineri, att desorganisera det, både i Tyskland och Japan. I Frankrike är det politisk opposition mot bourgeoisie och förberedelse av den proletära revolutionen. Båda är revolutionära metoder. Men i Tyskland och Japan har jag som mitt omedelbara mål att desorganisera hela maskineriet. I Frankrike har jag den proletära revolutionen som mål...

Goldman: Anta att du hade möjligheten att ta makten under ett krig, i Frankrike, skulle du förespråka det om du hade majoriteten av proletariatet?

Trotskyj: Naturligtvis. (s. 289)

Inom ramarna för en bokrecension var det givetvis omöjligt att med detta lösryckta, halvt improviserade, nödvändigtvis ofullständiga och inte genomtänkta uttalande utveckla den revolutionära kampens allmänna problem i krigstid, eller ens kasta ett tillräckligt teoretiskt ljus över denna speciella fråga. Eftersom citatet ovan därför olyckligtvis ledde till missförstånd, och ännu värre till avsiktliga förvanskningar ("förberedande av borgfred i Frankrike", avsvärande av revolutionär defeatism, etc.), är det lika bra att gottgöra den tidigare försummelsen.

Beträffande grundprinciperna i den revolutionära kampen mot krig och under krig, tvingar oss utrymmet att här begränsa oss till våra teser om krig, vilka antogs i maj 1934 av vår rörelses internationella sekretariat, och som sedan dess utgjort ett av bolsjevismens viktigaste programmatiska dokument och som för varje dag blir av allt större betydelse.

Vad gäller den specifika fråga som intresserar oss hänvisar kamrat Trotskyj, i uttalandet ovan, till följande punkter i teserna om krig:

44. Det internationella proletariatet, som förblir den bestämda och hängivna försvararen av arbetarstaten i kampen mot imperialismen, kommer emellertid inte att bli en allierad till Sovjetunionens imperialistiska allierade. Proletariatet i ett kapitalistiskt land som befinner sig självt i en allians med Sovjetunionen, måste helt och fullt behålla sin *fientliga och oppositionella hållning gentemot sitt eget lands imperialistiska regering*. I denna mening kommer dess politik inte att skilja sig från proletariatets i ett land som slåss mot Sovjetunionen. Men i det praktiska handlandets natur kan betydande skillnader uppstå, beroende på den konkreta krigssituationen. Till exempel skulle det vara absurt och kriminellt för det amerikanska proletariatet att i fall av krig mellan Sovjetunionen och Japan sabotera ammunitionstransporter från Amerika till Sovjetunionen. Men proletariatet i ett land som slåss mot Sovjetunionen, skulle absolut vara tvingade att ta till aktioner av denna sort – strejker, sabotage m m.

45. Oförsonlig proletär opposition mot Sovjetunionens imperialistiska allierade måste utvecklas, å ena sidan på basis av en internationell klasspolitik, å andra sidan på grundval av den givna regeringens imperialistiska målsättningar, den förrädiska karaktären av denna 'allians', dess spekulationer i en kapitalistisk omvälvning i Sovjetunionen, etc. Ett proletärt partis politik i ett 'allierat', såväl som i ett fientligt kapitalistiskt land inriktas på ett revolutionärt störtande av borgarklassen, och på maktövertagandet. Bara på detta sätt kan en verklig allians med Sovjetunionen skapas, och världens första arbetarstat räddas från katastrof.³

Krigen har på senare år inte representerat en direkt kamp mellan imperialistiska makter, utan bestått av koloniala expeditioner (Italien i Abessinien [idag Etiopien], Japan i Kina) och konflikter om inflytelsesfärer (Kina, Chaco [i Argentina] och i viss mening också Spanien), och urartade därför inte för närvarande i en världsomfattande konflikt. Hitler hoppas kunna angripa Sovjetunionen i morgon precis som Japan angriper Kina, dvs. att förändra de imperialistiska styrkeförhållandena utan att direkt angripa andra imperialistiska makters viktiga intressen och därigenom temporärt göra konflikten lokal. Dessa händelser som ägt rum sedan 1934 har tydligt visat att de ovan citerade teserna om proletariatets inställning i de imperialistiska länderna inte bara är giltiga i ett antisovjetiskt krig utan i alla krig i vilka proletariatet måste ta ställning – och det är just de krig som varit aktuella på senare år.

Krig är bara en fortsättning av politiken med andra medel. Proletariatet måste således fortsätta sin klasskamp i krigstider, bland annat med de nya medel som bourgeoisien skänker arbetaren. Proletariatet kan och måste utnyttja försvagandet av sin "egen" bourgeoisie i de imperialistiska länderna för att oförtröttligt förbereda och genomföra sin sociala revolution i

³ Fjärde Internationalen nr 4 1983, s. 26–27. – Red anm [[Kriget och Fjärde Internationalen](#)]

samband med det militära nederlag som orsakas av krig och gripa makten. Denna taktik, känd som *revolutionär defeatism*, är en av den proletära världsrevolutionens kraftigaste hävstänger i vår epok, och därmed för det historiska framsteget.

Det internationella proletariatet kan inte och får inte, när kampen är imperialistisk bara på ena sidan, och ett befrielsekrig från nationer som inte är imperialistiska eller från ett socialistiskt samhälle mot existerande eller hotande imperialistiskt förtryck å den andra, liksom i inbördeskrig mellan klasserna eller mellan demokrati och fascism, tillämpa samma taktik för båda sidor. Genom att erkänna den progressiva karaktären av detta befrielsekrig, måste proletariatet beslutsamt kämpa mot huvudfienden, den reaktionära imperialismen (eller också mot det reaktionära lägret i fall av ett inbördeskrig), dvs. kämpa för seger åt de socialt (eller politiskt) förtryckta eller de som är på väg att bli förtryckta: Sovjetunionen, koloniala och halvkoloniala länder som Abessinien eller Kina, eller det republikanska Spanien, etc.

Även i dessa fall förblir proletariatet medvetet om sin oförsonliga klassopposition mot ”sin egen” bourgeoisie – eller sin politiska opposition mot den sovjetiska byråkratin – och ger inte utan motstånd upp några av sina självständiga ståndpunkter. Liksom proletariatet i de imperialistiska länderna strävar det med hela sin kraft efter den sociala revolutionen och erövrandet av makten, upprättandet av sin diktatur, vilken dessutom gör det möjligt med en säker och varaktig seger över imperialisterna. Men i sådana fall kan inte proletariatet, och gör det inte heller, som i det imperialistiska lägret, eftersträva revolutionär seger på bekostnad av ett militärt *nederlag* utan istället längs vägen för en militär seger för dess land.⁴

Klasskamp och krig är internationella fenomen som avgörs internationellt. Men eftersom varje kamp bara tillåter två läger (block mot block) och eftersom imperialistiska strider blandas med klasskriget (världsimperialismen – världsproletariatet) uppstår mångfaldiga och komplicerade fall. Bourgeoisien i de halvkoloniala länderna, eller den liberala bourgeoisien som plågas av ”sin egen” fascism, väddar om hjälp till ”vänligt sinnade” imperialistiska makter; Sovjetunionen försöker exempelvis utnyttja motsättningarna mellan de imperialistiska makterna genom att ingå allianser med den ena gruppen mot den andra, etc. Proletariatet i alla länder, den enda solidariska klassen i internationell skala – och inte minst just på grund därav den enda progressiva klassen – finner sig därigenom i den komplicerade situationen i krigstid, speciellt i det nya världskriget, att *kombinera revolutionär defeatism mot den egna bourgeoisien med stöd till progressiva krig*.

Denna situation utnyttjas med eftertryck just nu, och det kommer säkerligen att fortsätta i morgon, av socialpatrioter av socialdemokratiskt, stalinistiskt eller anarkistiskt snitt, för att få proletärer att gå med på att slaktas för kapitalets profiter under illusionen att hjälpa sina bröder i Sovjetunionen, Kina och på andra håll. Det tjänar dessutom socialförrädarna att avbilda revolutionärerna inte bara som ”fosterlandsförrädare” (precis som de nu tystas som agenter för Franco). Desto större är anledningen att proletariatet, speciellt i de imperialistiska länderna, i denna till synes motsägelsefulla situation, äger en speciellt tydlig förståelse av dessa sammansatta uppgifter och metoderna för att genomföra dem.

I tillämpningen av revolutionär defeatism mot den imperialistiska bourgeoisien och dess stat kan det inte finnas någon grundläggande skillnad, oavsett om den senare är ”vänligt sinnad” eller fientlig till den sak som stöds av proletariatet, oavsett om det är i – en förrädisk – allians med proletariatets allierade (Stalin, bourgeoisien i de halvkoloniala länderna, de koloniala

⁴ Vi bortser från det fall där krig mellan två länder som inte är imperialistiska endast eller till övervägande del är en maskerad strid mellan två utländska imperialistiska makter – England och Amerika i Chaco-kriget – eller det fall där en förtryckt nations befrielsekrig bara är en lekboll i händerna på en imperialistisk grupp och bara utgör en del av en allmän imperialistisk konflikt – Serbien från 1914 till 1918.

folken, antifascistisk liberalism), eller för ett krig mot dem. Den revolutionära defeatismens metoder förblir oförändrade: revolutionär propaganda, oförsonligt i opposition mot regimen, klasskampen från dess rent ekonomiska till dess högsta politiska form (det väpnade upproret), fraternisering med trupperna, omvandling av kriget till inbördeskrig.

Det internationella försvaret av de proletära staterna, av de förtryckta folken som kämpar för sin frihet och det internationella stödet för det beväpnade antifascistiska inbördeskriget måste emellertid anta skiftande former i enlighet med huruvida den ”egna” bourgeoisien står på deras sida eller bekämpar dem. Frånsett den politiska förberedelsen av den sociala revolutionen, vars rytm och metoder på inget sätt är identiska med krigets, måste detta försvar givetvis anta militära former. Förutom revolutionärt stöd består det följaktligen av militärt stöd till den progressiva saken, liksom av det militära skadandet av dess imperialistiska motståndare.

Det militära stödet kan självklart anta avgörande proportioner enbart där proletariatet självt har maktens och ekonomins hävstänger i sina händer (Sovjetunionen och i viss utsträckning Spanien under sommaren 1936). I de imperialistiska länder som är allierade med de länder som för progressiva och revolutionära krig inskränker det sig till detta: att proletariatet kämpar med revolutionära medel för ett effektivt, direkt militärt stöd, som det själv kontrollerar, till den progressiva saken (”Flygplan till Spanien!” krävde de franska arbetarna). Proletariatet måste hur som helst befrämja och kontrollera ett verkligt garanterat och direkt militärt stöd (sändningar av vapen, ammunition, mat, specialister, etc.), även till priset av ett ”undantag” från den direkta klasskampen.⁵ Det måste överlåtas till instinkterna och den revolutionära klarsynen hos proletariatet, som är väl medvetet om sina uppgifter, att göra den rätta avvägningen i varje konkret situation, att undvika att skada de militära intressena hos proletariatets avlägsna allierade på grund av överväganden av hänsyn till den rent nationella klasskampen, oavsett hur revolutionära de verkar vara, liksom att undvika att göra det smutsiga arbetet för den ”egna” imperialismen med förevändningen att ge indirekt hjälp till sina allierade. Den enda verkliga och avgörande hjälpen som arbetarna kan ge de senare är genom att gripa och behålla makten.

Det förhåller sig annorlunda – vad beträffar den yttre formen av dess kamp – med proletariatet i de imperialistiska stater som är inblandade i en direkt kamp mot den progressiva saken. Förutom dess kamp för revolutionen, är det dess plikt att syssla med militärt sabotage för att hjälpa ”fienden” – den egna bourgeoisiens fiende men dess egen allierade. Militärt sabotage som medel för revolutionär defeatism i kampen mellan imperialistiska länder är, liksom individuell terror, helt och hållet utan värde. Proletariatet skulle bara, utan att ersätta den sociala revolutionen, eller ens föra den framåt en hårsman, hjälpa en imperialistisk makt mot en annan, missleda avantgardet, utså illusioner bland massorna och således underlätta imperialisternas spel.⁶

⁵ Det kan med säkerhet antas att en strejk bland hamnarbetarna i Marseilles, vilket den franska bourgeoisien minst av allt är intresserad av, som gör ett undantag för krigsleveranser till Ryssland, skulle vara speciellt irriterande för den franska bourgeoisien! Det skulle vara lika meningslöst att exempelvis under en typografstrejk inte tillåta publicering av de arbetartidningar som behövs för själva strejkkampen.

⁶ Den 26 juli 1915 skrev Lenin (se [V I Lenin & G Sinowiev,] *Gegen den Strom*) polemiskt mot Trotskijs felaktiga paroll ”Varken seger eller nederlag”: ”Men revolutionära aktioner mot den egna regeringen under kriget betyder otvivelaktigt och obestridligt inte bara att önska den nederlag, utan också att i handling medverka till ett sådant nederlag. (För den ’skarp sinnige läsaren’: detta betyder ingalunda, att man måste ’spränga broar’, arrangera misslyckade militärstrejker och överhuvud hjälpa regeringen att tillfoga revolutionärerna nederlag, d. v. s. att dylika kuppaktioner faktiskt innebär hjälp åt regeringen.)” [V I Lenin, *Princippolitiken kriget och revolutionen*. Göteborg 1973, s. 54–55]. (Min kursiv – RK)

Militärt sabotage är å andra sidan på ett befällande sätt framtvungad som en omedelbar åtgärd till försvar för det läger som kämpar mot imperialismen och som följaktligen är progressivt. Det är, som sådant, begripligt för massorna, välkomnat och befrämjat. Det ”egna” landets nederlag blir här inte ett mindre ont som medtas i beräkningen (ett mindre ont än den ”seger” som köpts genom samhällsfred och ett övergivande av revolutionen), utan det direkta och omedelbara målet, uppgiften för den proletära kampen. Nederlag för det ”egna” landet skulle i detta fall inte alls vara ett ont, eller ett ont som desto lättare tas med i beräkningen, eftersom det skulle beteckna den gemensamma segern för folket som befriats från det existerande eller hotande imperialistiska oket och dess fiendes proletariat, över den gemensamma överherren – imperialistiskt kapital. En sådan seger skulle vara en kraftig utgångspunkt för den internationella proletära revolutionen, inte minst för alla i de ”vänligt sinnade” imperialistiska länderna.⁷

Således ser vi hur olika krigssituationer kräver olika kampformer av det revolutionära proletariatet i de olika imperialistiska länderna, om det vill förbli sant mot sig självt och sitt mål, vilket för schematiska andar kan tyckas vara ”avvikelser” från den revolutionära defaitismens grundprinciper, men vilka i verkligheten bara blir resultatet av kombinationen av revolutionär defaitism med försvaret av vissa progressiva läger.

Utifrån en högre historisk ståndpunkt sammanfaller dessutom dessa två uppgifter: i vår imperialistiska epok befinner sig den nationella bourgeoisien i de länder som inte är imperialistiska – liksom den sovjetiska byråkratin – på grund av sin rädsla för arbetarklassen, som internationellt sett är mogen för den socialistiska revolutionen och diktaturen, inte i en ställning där den kan föra en energisk kamp mot imperialismen. Den vågar inte vädja till proletariatets krafter, och vid ett bestämt stadium i kampen kommer den oundvikligen att be imperialismen om hjälp mot det ”egna” proletariatet. Den fullständiga nationella befrielsen av de koloniala och halvkoloniala länderna från imperialistiskt förslavande, och Sovjetunionens befrielse från inre och yttre kapitalistisk förstörelse och anarki, den borgerligt demokratiska revolutionen, försvaret mot fascismen – alla dessa uppgifter kan endast lösas, nationellt och internationellt, av proletariatet. Deras genomförande växer naturligt över i den proletära revolutionen. Det kommande världskriget kommer att bli den mest gigantiska och blodtörstiga explosionen i historien, men på grund av detta kommer det också att spränga alla de traditionella bojorna och i dess flammor kommer de revolutionära rörelserna och befrielseörelserna att sammansvetsas i en enda glödande ström.

Att klart och tydligt för proletariatet, inte minst nu, framställa problemen i det kommande kriget och dess sammansatta uppgifter – denna allvarliga och svåra uppgift är en av de mest brådskande i våra dagar. Endast bolsjevik-leninisterna har tagit på sig att beväpna proletariatet för dess kamp och skapa det instrument med vilket det kommer att uppnå sina framtida segrar: Fjärde Internationals program, metoder och organisation.

Övers. Per-Olof Mattsson ur *Trotskyist International* (London) nr 5 (1990)

Lästips:

Pierre Broué: [Rudolf Klement](#) (en biografisk skiss)

Pierre Broué: [Hur Trotskij och trotskisterna konfronterade Andra världskriget](#)

⁷ Militärt sabotage till förmån för den egna bourgeoisins motståndare som inte är imperialistiska kan inte utvidgas till förmån för dess imperialistiska allierade. De tyska proletärererna skulle exempelvis försöka att militärt desorganisera östfronten, att hjälpa Sovjetryssland; för västfronten, där ett rent imperialistiskt krig skulle rasa mellan Tyskland och ett Frankrike som är i allians med Sovjetunionen, skulle ”bara” regeln om defaitism vara giltig – för det franska liksom det tyska proletariatet.